Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PAOLO MENGOZZI
prednesené 30. apríla 2014 [1]

Vec C-338/13

Marjan Noorzia

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Verwaltungsgerichtshof (Rakúsko)]

„Právo na zlúčenie rodiny — Smernica 2003/86/ES — Článok 4 ods. 5 — Vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej musia garant a jeho manželský partner dosiahnuť vek 21 rokov pred podaním žiadosti o zlúčenie rodiny“

1. „Manželstvo môže byť uzatvorené iba na základe slobodného a plného súhlasu nastávajúcich manželov“. Uvedené stanovuje článok 16 ods. 2 Všeobecnej deklarácie ľudských práv [2].

2. Na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania v prejednávanej veci, ktorý podal rakúsky Verwaltungsgerichtshof, má Súdny dvor prvýkrát zaujať stanovisko k pravidlu uvedenému v smernici 2003/86/ES [3], týkajúcemu sa práva na zlúčenie rodiny, ktorého konkrétnym cieľom je zabrániť núteným manželstvám, t. j. tým manželstvám, ktoré aspoň jeden z manželov neuzatvára na základe slobodného a plného súhlasu, a to v dôsledku vystavenia jeho vôle fyzickému alebo psychického nátlaku, akým je vyhrážanie alebo iné formy citového, či v najzávažnejších prípadoch fyzického, zneužívania. [4]

3. Jav nútených manželstiev je v Európe utajenou praxou, to však neznamená, že jeho rozsah je zanedbateľný. [5] Práve na účel obmedzenia tohto fenoménu, ktorý je príčinou ohavných porušovaní základných ľudských práv, predovšetkým práv žien, sa do smernice 2003/86 zaviedlo pravidlo, o ktorého výklad žiada vnútroštátny súd Súdny dvor.

4. Ako je však zrejmé z prejednávanej veci, legitímne sledovanie uvedeného cieľa treba prispôsobiť potrebám vyplývajúcim z práva na rešpektovanie rodinného života skutočných manželov.

1 — Jazyk prednesu: taliančina.

2 — Všeobecná deklarácia ľudských práv, prijatá a vyhlásená rezolúciou Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov 217 A (III) 10. decembra 1948. V tejto veci pozri tiež článok 23 ods. 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

3 — Smernica Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, s. 12; Mim. vyd. 19/006, s. 224).

4 — Nútené manželstvá možno odlíšiť od dohodnutých sobášov, pri ktorých vzniku majú rozhodujúcu úlohu rodiny nevesty a ženícha, konečné rozhodnutie o uzatvorení manželstva však napokon patrí manželom. Deliaca čiara medzi dohodnutým sobášom a núteným manželstvom je v každom prípade často pomerne nestála.

5 — Z odpovedí vlád väčšiny členských štátov v rámci verejnej konzultácie týkajúcej sa práva na zlúčenie rodiny, uskutočnenej v roku 2012 (pozri http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2012/consulting_0023_en.htm), vyplýva, že vo veci rozsahu javu nútených manželstiev v Európskej únii je k dispozícii málo štatistických údajov. Na základe výskumov realizovaných napríklad v Spojenom kráľovstve sa odhaduje prevažujúca miera ohlásených prípadov nútených manželstiev, ktorých bolo v roku 2009 iba v tomto členskom štáte medzi 5 000 až 8 000 prípadov. Naproti tomu v Nemecku v roku 2008 zaznamenali viac ako 3 400 prípadov.

I – **Právny rámec**

A – *Európsky dohovor o ochrane ľudských práv*

5. Článok 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDĽP“)[6] s názvom „Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života“ stanovuje:

„1. Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

2. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných“.

B – *Právo Únie*

6. Článok 7 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) s názvom „Rešpektovanie súkromného a rodinného života“ stanovuje:

„Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a komunikácie“.

7. Smernica Rady 2003/86 určuje podmienky na uplatňovanie práva na zlúčenie rodiny, ktoré majú štátni príslušníci tretích krajín oprávnene sa zdržiavajúci na území členských štátov. Podľa svojho odôvodnenia 2 táto smernica rešpektuje ľudské práva, najmä právo na rešpektovanie rodinného života, zakotvené v mnohých nástrojoch medzinárodného práva, okrem iného predovšetkým v článku 8 EDĽP a článku 7 Charty.

8. Článok 4 smernice 2003/86 definuje okruh osôb, ktoré sú rodinnými príslušníkmi garanta, a preto môžu mať právo na pobyt na účel zlúčenia rodiny. Podľa odseku 1 písm. a) tohto článku je medzi týmito osobami manželský partner garanta.

9. Odsek 5 rovnakého článku smernice 2003/86 stanovuje:

„S cieľom zabezpečiť lepšiu integráciu a zabrániť núteným manželstvám, členské štáty môžu požadovať, aby garant a jeho manželský partner dosiahli minimálnu vekovú hranicu a najviac 21 rokov na to, aby sa manželský partner mohol pripojiť ku garantovi“.

C – *Vnútroštátne právo*

10. Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz (zákon o usadení sa a pobyte cudzincov)[7] stanovuje, že, príslušné rakúske orgány pri splnení určených podmienok udelia povolenie na pobyt rodinným príslušníkom občanov tretích štátov. Podľa § 2 Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz je rodinným príslušníkom na účel tohto zákona „manželský partner…, uvedené ďalej platí aj pre registrovaných partnerov; manželskí partneri a registrovaní partneri musia už v čase podania žiadosti dovŕšiť vek 21 rokov …“.

6 — Dohovor podpísaný v Ríme 4. novembra 1950.

7 — BGBl. I, 100/2005, v znení neskorších predpisov uverejnenom v BGBl. I, 111/2010.

II – **Skutkový stav, vnútroštátne konanie a prejudiciálna otázka**

11. Pani Noorzia, žalobkyňa v konaní vo veci samej, je štátna občianka Afganistanu, narodená 1. januára 1989.

12. Dňa 3. septembra 2010 podala pani Noorzia na veľvyslanectve Rakúskej republiky v Islamabade (Pakistan) žiadosť o povolenie na pobyt na účel zlúčenia rodiny, konkrétne s manželom, narodeným 1. januára 1990, ktorý je rovnako občanom Afganistanu, pričom má trvalý pobyt v Rakúsku.

13. Bundesministerin für Inneres (rakúska spolková ministerka vnútra), žalovaná vo veci samej, 9. marca 2011 žiadosť o zlúčenie rodiny zamietla. Rakúska ministerka vo svojom rozhodnutí odôvodnila zamietnutie žiadosti tým, že hoci je pravda, že manžel žalobkyne dovŕšil vek 21 rokov pred prijatím rozhodnutia o zamietnutí žiadosti vo veci zlúčenia rodiny, rozhodujúcim okamihom pre určenie vekovej hranice je však podľa rakúskeho práva čas podania žiadosti a nie prijatie rozhodnutia. Keďže manžel žalobkyne nedovŕšil v čase podania žiadosti o zlúčenie rodiny vek 21 rokov, osobitná podmienka riadneho podania žiadosti ostala podľa rakúskej ministerky nesplnená.

14. Pani Noorzia napadla rozhodnutie o zamietnutí žiadosti, pričom vecou sa zaoberá vnútroštátny súd.

15. Vnútroštátny súd predovšetkým konštatuje, že článok 4 ods. 5 smernice 2003/86 nešpecifikuje, či je na účel určenia vekovej hranice, ktorú môžu členské štáty podľa tohto ustanovenia požadovať, aby sa manželský partner mohol pripojiť ku garantovi, rozhodujúci okamih prijatia rozhodnutia príslušného orgánu, alebo čas konkrétneho príchodu na územie dotknutého členského štátu, prípadne iná udalosť. Vnútroštátny súd tiež uvádza, že rakúsky zákonodarca výslovne vyhlásil, že veková hranica 21 rokov predstavuje formálny predpoklad vydania povolenia na pobyt na účel zlúčenia rodiny, že táto podmienka musí byť splnená v čase podania žiadosti o zlúčenie a že následkom nesplnenia danej podmienky je zamietnutie žiadosti o zlúčenie rodiny, pričom nie je možný nijaký druh „nápravy“ v podobe dovŕšenie požadovaného veku v priebehu konania.

16. Za týchto okolností si vnútroštátny súd kladie otázku o zlučiteľnosti predmetnej rakúskej legislatívy s ustanovením článku 4 ods. 5 smernice 2003/86. Podľa názoru tohto súdu sú možné dva alternatívne výklady uvedeného ustanovenia. Na jednej strane smeruje text uvedeného ustanovenia podľa vnútroštátneho súdu k výkladu, na základe ktorého má byť rozhodujúcim časom pre dosiahnutie stanovenej vekovej hranice okamih vydania povolenia na pobyt príslušným orgánom a nie čas podania žiadosti. Ak by sa predmetné ustanovenie smernice malo vykladať v uvedenom zmysle, rakúska právna úprava by mohla byť podľa názoru vnútroštátneho súdu nezlučiteľná so smernicou 2003/86. Na druhej strane by však analýza zmyslu a účelu predmetného ustanovenia mohla podľa názoru vnútroštátneho súdu viesť k odlišnému výkladu s tým dôsledkom, že uvedené vnútroštátne predpisy by boli s citovanou smernicou zlučiteľné.

17. S ohľadom na tieto úvahy vnútroštátny súd rozhodol uznesením z 29. mája 2013, že je nevyhnutné prerušiť konanie, ktoré pred ním prebiehalo, s cieľom obrátiť sa na Súdny dvor s touto prejudiciálnou otázkou:

„Má sa článok 4 ods. 5 smernice Rady 2003/86/ES… vykladať v tom zmysle, že bráni takej úprave, podľa ktorej musia manželskí a registrovaní partneri dovŕšiť vek 21 rokov už v čase podania žiadosti, aby sa mohli považovať za rodinných príslušníkov, ktorí sú oprávnení pripojiť sa ku garantovi?“

III – **Konanie pred Súdnym dvorom**

18. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný do kancelárie Súdneho dvora 20. júna 2013. Písomné pripomienky predložili pani Noorzia, rakúska a grécka vláda a Komisia.

IV – **Právna analýza**

A – *Úvodné pripomienky*

19. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý na Súdny dvor podal vnútroštátny súd, sa týka výkladu článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 o práve na zlúčenie rodiny.

20. V tejto súvislosti treba na úvod poznamenať, že právo na zlúčenie rodiny, ktoré priznáva a upravuje smernica 2003/86, predstavuje osobitnú podobu práva na rešpektovanie rodinného života, ktoré predstavuje základné právo zakotvené v článku 7 Charty a ako také ho chráni právny poriadok Európskej únie. [8]

21. Priamy vzťah medzi právom na rešpektovanie rodinného života a právom na zlúčenie rodiny konkrétne zakotvuje smernica 2003/86 v odôvodnení 2, citovanom v bode 7 vyššie.

22. V tejto súvislosti Súdny dvor výslovne konštatoval, že ustanovenia smernice 2003/86 treba vykladať z hľadiska základných práv a obzvlášť z hľadiska práva na rešpektovanie rodinného života zakotveného jednak v EDĽP a jednak v Charte. [9]

23. Súdny dvor tiež uviedol, že smernica 2003/86, a najmä článok 4 ods. 1 tejto smernice, ukladá členským štátom určité pozitívne povinnosti, ktorým zodpovedajú jasne definované subjektívne práva, pretože im ukladá, za podmienok stanovených smernicou povoliť zlúčenie rodiny určitých členov rodiny garanta bez toho, aby mali priestor pre voľnú úvahu. [10]

24. Z tohto hľadiska z judikatúry vyplýva, že povolenie na zlúčenie rodiny je všeobecným pravidlom a možnosti, ktoré členským štátom priznáva smernica 2003/86 vo veci ukladania podmienok výkonu práva na zlúčenie rodiny, sa majú z tohto dôvodu vykladať reštriktívne. [11]

25. Okrem toho Súdny dvor konštatoval, že prípadnú mieru voľnej úvahy, priznanú členským štátom na základe smernice 2003/86, nemôžu štáty uplatňovať takým spôsobom, ktorý porušuje jednak cieľ smernice, ktorým je podporovať zlúčenie rodiny, a jednak ju zbavuje potrebného účinku. [12]

26. Súdny dvor zastáva tiež názor, že z článku 17 smernice 2003/86, podľa ktorého v prípade zamietnutia žiadosti o zlúčenie rodiny „členské štáty náležito zohľadnia charakter a pevnosť rodinných vzťahov osoby a trvanie jej pobytu v členskom štáte a existenciu rodinných, kultúrnych a sociálnych väzieb s krajinou jej pôvodu“, vyplýva, že členské štáty sú povinné posudzovať žiadosti o zlúčenie rodiny individuálne. [13]

27. Pri rozhodovaní vo veci návrhu na začatie prejudiciálneho konania podaného vnútroštátnym súdom treba brať ohľad na uvedené zásady vyjadrené v rámci judikatúry.

8 — Rozsudok Parlament/Rada (C-540/03, EU:C:2006:429, bod 52 a tam citovaná judikatúru).

9 — Rozsudok Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, bod 44).

10 — Rozsudky Parlament/Rada (EU:C:2006:429, bod 60) a Chakroun (EU:C:2010:117, bod 41).

11 — Rozsudky Parlament/Rada (EU:C:2006:429, bod 60) a Chakroun (EU:C:2010:117, bod 41). V súvislosti s možnosťou zakotvenou v článku 7 ods. 1 úvodnej časti a písm. c) smernice 2003/86 pozri bod 40 rozsudku Chakroun.

12 — Rozsudok Chakroun (EU:C:2010:117, bod 43).

13 — Rozsudok Chakroun (EU:C:2010:117, bod 48).

B – *O prejudiciálnej otázke*

28. Vnútroštátny súd žiada prostredníctvom prejudiciálnej otázky, aby Súdny dvor v podstate rozhodol, či sa má článok 4 ods. 5 smernice 2003/86 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že najnižšiu vekovú hranicu, ktorú môžu členské štáty na základe tohto ustanovenia vyžadovať od garanta a jeho manželského partnera na to, aby sa zlúčenie mohlo uskutočniť, musia obaja manželia nevyhnutne dovŕšiť v čase podania žiadosti o zlúčenie rodiny.

29. Návrh na začatie prejudiciálneho konania odôvodňuje jednak skutočnosť, že v článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 sa výslovne neuvádza okamih, v ktorom garant a jeho manželský partner musia dovŕšiť stanovenú vekovú hranicu, jednak to, že na základe rakúskeho právneho predpisu, ktorým sa táto smernica prebrala, môžu príslušné vnútroštátne orgány zamietnuť žiadosť podanú pred tým, ako jedna alebo obe dotknuté osoby dovŕšili uvedenú vekovú hranicu, a to aj v prípade, že ju obe tieto osoby v čase prijatia rozhodnutia vo veci žiadosti o zlúčenie rodiny už prekročili.

30. Otázka, ktorú kladie vnútroštátny súd v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania podaného na Súdny dvor, predpokladá objasnenie času, v ktorom dotknutá osoba musí podľa článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 dovŕšiť smernicou stanovenú minimálnu vekovú hranicu a najviac 21 rokov. Z tohto dôvodu treba pristúpiť k výkladu uvedeného pravidla.

1. O výklade článku 4 ods. 5 smernice 2003/86

31. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pri výklade ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho doslovné znenie, ale aj kontext, v ktorom sa nachádza, a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou. [14] Treba preto pristúpiť ku gramatickému, teleologickému a systematickému výkladu článku 4 ods. 5 smernice 2003/86.

a) Doslovný výklad

32. Vnútroštátny súd zastáva v návrhu na začatie prejudiciálneho konania názor, že zo samotného textu článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 je zjavné, že tomuto ustanoveniu treba rozumieť v tom zmysle, že časom, v ktorom sa má dovŕšiť smernicou stanovená veková hranica, by mal byť čas vydania povolenia na pobyt príslušným orgánom a nie okamih predloženia žiadosti o zlúčenie rodiny.

33. Súhlasím s analýzou vnútroštátneho súdu, podľa ktorého text predmetného ustanovenia vyznieva v prospech výkladu, z ktorého vyplýva, že relevantným okamihom na dovŕšenie vekovej hranice nemôže byť čas podania žiadosti o zlúčenie rodiny.

34. Tým, že článok 4 ods. 5 smernice 2003/86 priznáva členským štátom možnosť určiť vekovú hranicu, „aby [15] sa manželský partner mohol pripojiť ku garantovi“, toto ustanovenie predpokladá, že uvedenú vekovú hranicu treba dovŕšiť v čase, keď sa zlúčenie môže uskutočniť, čiže v okamihu, keď príslušný orgán vyhovie žiadosti o povolenie na pobyt na účel zlúčenia rodiny. Manželský partner sa totiž môže pripojiť ku garantovi výhradne od okamihu kladného vybavenia žiadosti a nie predtým.

14 — Rozsudok Koushkaki (C–84/12, EU:C:2013:862, bod 34 a citovaná judikatúru).

15 — Táto poznámka pod čiarou sa netýka slovenského znenia návrhov.

35. Tento druh gramatického výkladu článku 4 ods. 5 smernice 2003/86, týkajúci sa talianskeho znenia smernice, potvrdzujú ďalšie jazykové znenia rovnakého ustanovenia. Aj francúzske, anglické, nemecké a španielske znenie predmetného ustanovenia sa odvoláva na skutočnosť, že *dosiahnutie* vekovej hranice musí predchádzať tomu, ako sa manželský partner *môže pripojiť ku garantovi* [16] a nie pred podaním žiadosti [17]. Tento odkaz na možnosť [18] pripojenia sa ku garantovi preukazuje, že relevantným okamihom je čas kladného rozhodnutia vo veci žiadosti.

36. Gramatický výklad uvedeného pravidla preto vedie k záveru, že okamih, v ktorom garant a jeho manželský partner musia presahovať minimálnu vekovú hranicu podľa predmetného ustanovenia, sa týka času, keď sa manželský partner môže pripojiť ku garantovi. Z uvedeného vyplýva, že tento okamih sa nemôže zhodovať s časom podania žiadosti o zlúčenie rodiny, keďže v tomto čase, t. j. skôr, ako príslušný správny orgán vykoná nevyhnutnú analýzu vo veci splnenia podmienok prípustnosti zlúčenia rodiny, sa zlúčenie rodiny, ako napokon konštatoval samotný vnútroštátny súd, nemôže uskutočniť.

b) Teleologický výklad

37. Vnútroštátny súd však zastáva názor, že teleologický výklad článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 by mohol viesť k odlišnému výsledku.

38. Verwaltungsgerichtshof totiž dospel k záveru, že na dosiahnutie cieľa zabrániť núteným manželstvám by viac prispel výklad článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 v tom zmysle, že čas, v ktorom treba dovŕšiť smernicou stanovenú vekovú hranicu, je okamih podania žiadosti o zlúčenie rodiny. Podľa názoru vnútroštátneho súdu hrozí väčšie riziko uzavretia nútených manželstiev, ak sa povolí, aby manželskí partneri mali v čase podania žiadosti menej ako 21 rokov, a to v porovnaní so situáciou, v ktorej by to nebolo možné.

39. Rakúska a grécka vláda súhlasia s týmto prístupom a uvádzajú, že výklad predmetného ustanovenia v tom zmysle, že sa má vyžadovať dovŕšenie 21 rokov už v okamihu podania žiadosti, by nielen že umožnil lepšie dosiahnuť cieľ zabrániť núteným manželstvám, ale týmto spôsobom by sa zabezpečilo aj dodržiavanie zásady rovnosti – keďže by sa vyhradilo rovnaké zaobchádzanie pre všetkých žiadateľov nachádzajúcich sa chronologicky v rovnakej situácii tým, že možnosť dosiahnuť vekovú hranicu počas konania by nebola relevantná –, ako aj zásady právnej istoty, keďže žiadatelia by boli chránení pred akýmkoľvek možným diskriminačným zaobchádzaním zo strany príslušných orgánov.

40. Niet pochýb o tom, že hlavným zmyslom a účelom zavedenia možnosti stanoviť minimálnu vekovú hranicu prostredníctvom článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 je zabrániť núteným manželstvám. V tomto ohľade je podľa môjho názoru pravdepodobné, že vo všeobecnej rovine môže vyšší vek viesť k vyššej úrovni vyspelosti, ktorá môže teoreticky dotknutej osobe pomôcť odolať tlakom na uzavretie núteného manželstva a prípadne ju povzbudiť pri hľadaní podpory.

16 — V tomto zmysle francúzske znenie článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 stanovuje, že „le regroupant et son conjoint aient *atteint* un âge minimal…. avant que le conjoint *ne puisse rejoindre* le regroupant“; anglické znenie stanovuje, že „the sponsor and his/her spouse… *be* of a minimum age…. before the spouse *is able* to join him/her“; nemecké znenie stanovuje, že „der Zusammenführende und sein Ehegatte ein Mindestalter *erreicht* haben müssen… bevor der Ehegatte dem Zusammenführenden *nachreisen darf*“; španielske znenie stanovuje, že „el reagrupante y su cónyuge hayan *alcanzado* una edad mínima… antes de que el cónyuge *pueda reunirse* con el reagrupante“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

17 — Pozri naopak odsek 6 rovnakého článku. Pozri body 53 a 54 nižšie.

18 — Vo francúzštine „puisse rejoindre“, v angličtine „able to join“, v nemčine „nachreisen darf“, v španielčine „pueda reunirse“.

41. V každom prípade sa domnievam, že analýza zameraná na zistenie, či skutočne ide o uvedenú situáciu, sa musí nevyhnutne určiť vzhľadom na okolnosti každého konkrétneho prípadu. Okrem toho nemôžem prehliadnuť, že v rámci európskej občianskej spoločnosti sa vyjadrujú pochybnosti o skutočnom dosahu stanovenia vekovej hranice pri zlúčení rodiny na prevenciu uzatvárania nútených manželstiev. [19]

42. Isté je naopak to, že stanovenie vekovej hranice, aby sa umožnilo zlúčenie rodiny, má priamy dosah na výkon práva na zlúčenie rodiny v prípade rodín mladých manželov, ktorých manželstvo je skutočné a nenútené. Pravidlo ako vnútroštátny právny predpis, ktorý je predmetom prejednávanej veci, ktoré v súlade so smernicou 2003/86 podriaďuje výkon práva na zlúčenie rodiny bez rozdielu a individuálnej analýzy dosiahnutiu určitého veku, bráni vykonávaniu tohto práva tým osobám, ktoré uzatvorili manželstvo úprimne a skutočne, ale pred dovŕšením stanovenej vekovej hranice.

43. Z týchto úvah vyplýva, že pri výklade článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 treba cieľ, ktorým je obmedzenie nútených manželstiev, akokoľvek je tento cieľ zákonný a účelný, vyvažovať nárokom manželov, ktorí uzatvorili nenútené manželstvo, na výkon svojho práva na zlúčenie rodiny, ktoré priamo vyplýva z práva na rešpektovanie ich rodinného života zakotveného v článku 8 EDĽP [20] a článku 7 Charty [21].

44. Z judikatúry uvedenej v bodoch 24 a 25 vyššie tiež vyplýva, že jednak v systéme zavedenom smernicou 2003/86 je povolenie na zlúčenie rodiny všeobecným pravidlom a z tohto dôvodu treba požiadavky, ktorými môžu členské štáty podmieniť výkon práva na toto zlúčenie, vykladať reštriktívne, jednak že samotnú smernicu treba vykladať vo vzťahu k jej hlavnému cieľu – ktorým je podporiť a nie brániť zlúčeniu rodiny – a tiež spôsobom, aby sa zabezpečil jej potrebný účinok.

45. S ohľadom na tieto úvahy sa domnievam, že výklad článku 4 ods. 5 smernice 2003/86, v súlade s ktorým by bolo pred podaním žiadosti o zlúčenie rodiny potrebné čakať na dovŕšenie 21 rokov, by menej zodpovedal cieľom smernice ako výklad rovnakého pravidla, ktorý by naopak umožňoval podať žiadosť pred dosiahnutím uvedenej vekovej hranice a získať povolenie na pobyt v prípade, keď dotknutá osoba dosiahla stanovenú hranicu v čase prijatia rozhodnutia príslušného orgánu vo veci žiadosti o zlúčenie rodiny.

46. Druhý uvedený výklad, hoci zaručuje potrebný účinok ustanovenia zameraného na predchádzanie nútеným manželstvám, vyznieva v konečnom dôsledku v prospech zlúčenia rodiny, pričom sa vyhýba formalistickému výkladu predmetného pravidla, ktorý bráni jeho realizácii.

47. Z tohto pohľadu treba podľa môjho názoru odmietnuť tvrdenia rakúskej a gréckej vlády týkajúce sa zásady rovnosti a právnej istoty. Povolenie možnosti dosiahnuť vekovú hranicu aj po podaní žiadosti nemôže podľa môjho názoru nijakým spôsobom viesť k diskriminácii a nevytvára právnu neistotu. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 5 ods. 4 smernice 2003/86 musia príslušné orgány v každom prípade prijať rozhodnutie vo veci žiadosti o zlúčenie rodiny „čo najskôr…, v každom prípade najneskôr do deviatich mesiacov od dátumu podania žiadosti“. Stanovenie tejto časovej lehoty na vybavenie žiadosti vylučuje akúkoľvek právnu neistotu.

19 — Určitý počet zástupcov európskej občianskej spoločnosti, ktorí sa zúčastnili verejnej konzultácie o práve na zlúčenie rodiny, iniciovanej Komisiou a uvedenej v predchádzajúcej poznámke pod čiarou 5, skutočne upozornili na neexistenciu údajov o účinkoch stanovenia minimálneho veku pri zlúčení rodiny na predchádzanie nútеným manželstvám a vzbudili silnú pochybnosť o efektivite tohto opatrenia.

20 — Súdny dvor priznal potrebu zohľadniť právo na rešpektovanie rodinného života podľa článku 8 EDĽP v prípade autentického manželstva v rozsudku Akrich (C-109/01, EU:C:2003:491, bod 58).

21 — V tomto zmysle je významný rozsudok Supreme Court of the United Kingdom z 12. októbra 2011 vo veci Quila [2001] UKSC 45, v ktorom najvyšší súd Spojeného kráľovstva vyhlásil nezákonnosť opatrenia, podľa ktorého sa mal vek potrebný na zlúčenie rodiny v Spojenom kráľovstve zvýšiť z 18 na 21 rokov, a to ako prostriedok na potlačenie nútených manželstiev, pričom najvyšší súd považoval uvedené opatrenie za neprimeraný zásah do práva na rešpektovanie rodinného života podľa článku 8 EDĽP. Supreme Court v podstate konštatoval, že cieľ predchádzať nútеným manželstvám je legitímny, predmetné opatrenie však nebolo primerané, a to so zreteľom na nedostatočné preukázanie jeho účinnosti a vzhľadom na zjavnú skutočnosť, že dané opatrenie zasahovalo do práva na zlúčenie rodiny partnerov, ktorých manželstvo nebolo nútené.

48. Na záver treba tiež konštatovať, že článok 5 ods. 4 smernice 2003/86 výslovne stanovuje ďalší cieľ, na ktorého dosiahnutie majú členské štáty možnosť zaviesť vekovú hranicu týkajúcu sa výkonu práva na zlúčenie rodiny, t. j. cieľ zabezpečiť lepšiu integráciu. V tejto súvislosti však podotýkam, že ani vnútroštátny súd, ani dotknuté subjekty, ktoré predložili Súdnemu dvoru svoje pripomienky, sa k tejto záležitosti nevyjadrili. Je to možno dané tým, že v rámci predmetného pravidla sa uvedený cieľ v porovnaní s cieľom zabrániť núteným manželstvám vníma ako sekundárny.

49. Bez ohľadu na uvedené v tomto ohľade usudzujem, že myšlienka, ktorá je základom stanovenia podobného cieľa, je podľa všetkého tá, že integrácia do spoločnosti členského štátu, ktorý prijíma manželského partnera garanta, môže byť jednoduchšia, ak tento manželský partner dosiahol vyššiu úroveň vyspelosti vďaka skutočnosti, že dovŕšil určitý vek. Bez toho, aby som sa hlbšie zaoberal týmto možným zmyslom a účelom daného ustanovenia, zastávam v každom prípade názor, že uvedené nemá nijaký vplyv na záver, že dosiahnutiu všeobecných cieľov smernice viac zodpovedá taký výklad článku 4 ods. 5 smernice 2003/86, podľa ktorého vekovú hranicu možno dosiahnuť v čase pripojenia sa manželského partnera ku garantovi a nie v okamihu podania žiadosti.

50. V tejto súvislosti tiež konštatujem na jednej strane, že dlhotrvajúce odlúčenie členov rodiny môže mať v skutočnosti na integráciu negatívne dôsledky, a to do tej miery, v akej môže toto odlúčenie oslabiť rodinné väzby. Na druhej strane, a to v každom prípade, posúdenie integračnej schopnosti manželského partnera garanta súvisiacej s vekom sa nemôže uskutočniť bez individuálnej analýzy každého jednotlivého prípadu v súlade s článkom 17 smernice a s ohľadom na judikatúru uvedenú v bode 26 vyššie.

c) Systematický výklad

51. Interpretáciu článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 vyplývajúcu z gramatického a teleologického výkladu podľa predchádzajúcich bodov potvrdzuje podľa môjho názoru aj systematický výklad tohto ustanovenia.

52. Treba totiž predovšetkým konštatovať, že z celkového znenia predmetnej smernice vyplýva, že keď mal zákonodarca Únie v úmysle odkázať na okamih podania žiadosti, urobil tak výslovne.

53. Prvým takýmto príkladom je odsek 6 rovnakého článku 4 smernice 2003/86, čiže odsek nasledujúci po odseku, kde sa stanovuje pravidlo, ktoré je predmetom výkladu v prejednávanej veci. Uvedené ustanovenie okrem iného tiež priznáva členským štátom možnosť stanoviť vekovú hranicu, aj keď hornú a nie spodnú, týkajúcu sa výkonu práva na zlúčenie rodiny. V tomto odseku zákonodarca Únie stanovil, že za určitých okolností môžu členské štáty „požadovať, aby *žiadosti* týkajúce sa zlúčenia rodiny maloletých detí *boli podané do* veku 15 rokov“ [22].

54. Z tohto dôvodu je potrebné konštatovať, že na rozdiel od predchádzajúceho odseku, ktorý je predmetom výkladu v prejednávanej veci, v uvedenom odseku 6 zákonodarca Únia výslovne uviedol, že na tomto mieste stanovenú vekovú hranicu treba dosiahnuť pred podaním žiadosti o zlúčenie rodiny.

55. Rovnakým spôsobom v článku 7 ods. 1 smernice 2003/86, kde sa stanovuje, že členské štáty môžu od dotknutej osoby vyžadovať preukázanie radu podmienok týkajúcich sa garanta, zákonodarca výslovne odkazuje na čas „po podaní žiadosti o zlúčenie rodiny“.

22 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

56. Z týchto úvah vyplýva, že ak by zámerom zákonodarcu Únie bolo, že vekovú hranicu podľa článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 treba dosiahnuť pri podaní žiadosti, uviedol by to konkrétne v tomto ustanovení. Keďže tak neurobil, treba uprednostniť výklad, podľa ktorého sa čas, kedy má dotknutá osoba dovŕšiť stanovenú vekovú hranicu, nezhoduje s okamihom podania žiadosti, ale zhoduje sa s časom, kedy sa môže zlúčenie rodiny uskutočniť, t. j. s časom kladného vybavenia žiadosti.

57. Rakúska aj grécka vláda uvádzajú, že dosiahnutie vekovej hranice stanovenej v článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 predstavuje formálnu podmienku podania žiadosti o zlúčenie rodiny. Grécka vláda konkrétne tvrdí, že čas, kedy treba vekovú hranicu dosiahnuť, možno odvodiť z ustanovenia článku 5 ods. 2 smernice 2003/86, podľa ktorého je k žiadosti potrebné pripojiť písomný dôkaz o rodinnom vzťahu a o splnení podmienok, ktoré sú ustanovené okrem iného v článku 4 tejto smernice. Podľa názoru gréckej vlády zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že dokumenty, ktoré musí žiadateľ predložiť príslušnému orgánu, majú zahŕňať dôkaz o dosiahnutí vekovej hranice stanovenej v článku 4 ods. 5 smernice 2003/86.

58. V tejto súvislosti však poukazujem na skutočnosť, že z nijakého ustanovenia smernice 2003/86 nevyplýva, že dosiahnutie vekovej hranice podľa článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 predstavuje formálnu podmienku podania žiadosti. Predovšetkým mi nie je jasné, ako by sa uvedené mohlo nutne odvodiť z ustanovenia článku 5 ods. 2 smernice 2003/86, na základe ktorého treba k žiadosti priložiť dôkaz o splnení podmienok stanovených v článku 4. Toto ustanovenie v spojení s článkom 4 ods. 5 smernice 2003/86 sa môže – a podľa môjho názoru sa má – vykladať v tom zmysle, že k žiadosti je potrebné priložiť dôkaz o tom, že dotknutá osoba dosiahne vekovú hranicu v čase jej pripojenia sa ku garantovi.

59. Rakúska vláda ďalej uvádza, že v rozsahu, v akom článok 4 ods. 5 smernice 2003/86 výslovne nešpecifikuje čas, kedy je potrebné dosiahnuť stanovenú vekovú hranicu, toto ustanovenie ponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu, ktorá im podľa názoru rakúskej vlády v súlade so zásadou procesnej autonómie umožňuje stanoviť sporný okamih podľa ich najlepšieho uváženia.

60. V tomto ohľade na jednej strane konštatujem, že z úvah uvedených v bodoch 33 až 36 vyššie vyplýva, že z textu predmetného pravidla je v skutočnosti zrejmé, že čas, kedy treba dosiahnuť požadovanú vekovú hranicu, je podľa tohto ustanovenia čas, kedy sa zlúčenie rodiny môže uskutočniť, čo vylučuje možnosť, že by mohlo ísť o okamih podania žiadosti.

61. Na druhej strane, ak sa aj pripustí, že predmetné ustanovenie ponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu vo veci stanovenia relevantného okamihu, kedy treba dosiahnuť vekovú hranicu, z judikatúry citovanej v bode 25 vyššie vyplýva, že aj v prípade, ak smernica 2003/86 priznáva členským štátom priestor na voľnú úvahu, mieru voľnej úvahy nemôžu štáty uplatňovať takým spôsobom, ktorý porušuje cieľ smernice, t. j. cieľ podporiť zlúčenie rodiny.

62. Pravidlo, ktoré umožňuje prijať rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o zlúčenie rodiny z dôvodu nedosiahnutia vekovej hranice stanovenej na účel výkonu práva na zlúčenie rodiny v čase podania žiadosti, a to v prípade, že dotknutá osoba dovŕšila požadovaný vek v čase prijatia predmetného rozhodnutia, podľa môjho názoru nielen že zlúčenie rodiny nepodporuje, ale bráni mu, a to bez ohľadu na skutočnosť, ktorú zdôraznila rakúska vláda, že manželia môžu následne podať novú žiadosť o zlúčenie rodiny.

d) Záver

63. Z gramatického, teleologického a systematického výkladu článku 4 ods. 5 smernice 2003/86 vyplýva, že okamih, vzhľadom na ktorý môžu členské štáty požadovať, aby garant a jeho manželský partner dosiahli vekovú hranicu najviac 21 rokov na účel výkonu ich práva na zlúčenie rodiny, sa týka času, kedy sa manželský partner môže pripojiť ku garantovi. Tento okamih sa teda nemôže zhodovať s časom predloženia žiadosti o zlúčenie rodiny príslušnému orgánu. Z tohto dôvodu je s uvedeným ustanovením nezlučiteľná taká právna úprava, akou je vnútroštátny právny predpis, predmet konania v prejednávanej veci, ktorá kladné vybavenie žiadosti o zlúčenie rodiny nevyhnutne podmieňuje tým, že dotknutá osoba dosiahla uvedenú vekovú hranicu už v čase podania žiadosti, a ktorá tak príslušným orgánom umožňuje žiadosť zamietnuť, keďže v čase jej podania dotknutá osoba uvedenú vekovú hranicu nedosiahla, hoci daný vek dovŕšila v čase prijatia rozhodnutia o zamietnutí tejto žiadosti.

2. O žiadosti, aby Súdny dvor preskúmal platnosť článku 4 ods. 5 smernice 2003/86

64. V rámci svojich pripomienok pani Noorzia Súdny dvor požiadala, aby preskúmal platnosť článku 4 ods. 5 smernice 2003/86. Žalobkyňa uvádza, že podmienka dosiahnutia minimálnej vekovej hranice, ktorou je najviac 21 rokov, na účel výkonu práva na zlúčenie rodiny, neslúži na zabránenie núteným manželstvám, a to nezávisle od toho, či ju treba splniť v deň podania žiadosti, alebo v deň povolenia zlúčenia.

65. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu, aby vymedzil predmet otázok, ktoré hodlá položiť. Len vnútroštátnym súdom, ktoré v spore rozhodujú a ktoré nesú zodpovednosť za vydané rozhodnutie, prináleží so zreteľom na osobitosti každej veci posúdiť, či je na to, aby mohli vyhlásiť rozsudok, potrebné rozhodnutie v prejudiciálnom konaní, ako aj či sú otázky, ktoré kladú Súdnemu dvoru, relevantné.[23]

66. Vnútroštátny súd hodlá prostredníctvom návrhu na začatie prejudiciálneho konania získať jedine výklad článku 4 ods. 5 smernice 2003/86. Neuvádza, že má pochybnosti týkajúce sa platnosti tohto ustanovenia alebo že táto otázka mu bola položená v spore vo veci samej.

67. Z tohto dôvodu, keďže článok 267 ZFEÚ nepredstavuje procesný prostriedok, ktorý majú k dispozícii účastníci sporu prebiehajúceho pred vnútroštátnym súdom, Súdny dvor nemôže byť povinný posúdiť platnosť práva Únie len z dôvodu, že táto otázka mu bola položená v písomných pripomienkach jedného z účastníkov konania.[24] Bez ohľadu na úvahy uvedené v bode 41 vyššie preto zastávam názor, že v prejednávanej veci nie je potrebné preskúmať otázku týkajúcu sa platnosti ustanovenia článku 4 ods. 5 smernice 2003/86, ktorú položila pani Noorzia.

V – **Návrh**

68. Z dôvodov uvedených vyššie navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Verwaltungsgerichtshof, takto:

Článok 4 ods. 5 smernice 2003/86 o práve na zlúčenie rodiny bráni takej úprave, podľa ktorej na to, aby sa žiadosti o zlúčenie rodiny mohlo vyhovieť, musia obaja manželia nutne dovŕšiť minimálny vek, ktorý môžu členské štáty na základe predmetného ustanovenia požadovať, aby sa manželský partner mohol pripojiť ku garantovi, a to už v čase podania žiadosti o zlúčenie rodiny.

23 — Pozri rozsudky Brünsteiner a Autohaus Hilgert (C–376/05 a C–377/05, EU:C:2006:753, bod 26 a citovanú judikatúru).

24 — Pozri rozsudky Brünsteiner a Autohaus Hilgert (EU:C:2006:753, bod 28 a citovanú judikatúru). Pozri v tomto zmysle aj rozsudok Melki et Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 63). Pokiaľ ide o postavenie účastníkov konania v konaní o prejudiciálnej otázke, pozri bod 80 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:401).